

« să fie astfel de lucruri, atunci să plătească împreună cu tirgul pentru toate lucrurile »¹, spune privilegiul.

Al doilea element însemnat pentru economia Moldovei din acea perioadă îl constituie îmbogățirea listei de mărfuri cu unelte necesare dezvoltării agriculturii moldovenești: coase, seceri, fiare de plug etc.²

Relațiile moldo-polone, deosebit de strînse, riscuau să fie însă deseori sdruncinate de actele feudalelor de pe graniță, ceea ce de altfel se oglindește și în tratatul încheiat la 1459, dar mai ales în lucrările comisiei întrunite la Hotin (1467)³.

Cucerirea Chilie (1465), precedată de un atac nereușit în 1462, a avut urmări însemnate în politica Moldovei față de vecinii săi. Rămîne neîndoelnice faptul că Ștefan cel Mare își dădea seama de importanța acestei cetăți la hotarele Moldovei, dar nu e mai puțin adevărat că vedea și complicațiile pe care le crea cucerirea ei. Chilia constituia un punct în care se întâlneau interesele celor trei puternici vecini ai Moldovei: Ungaria, Turcia și Polonia. Moldova singură nu ar fi putut înfrunta aceste puteri, din care cauză Ștefan caută în prealabil să cointerezeze Polonia în acțiunea sa, încheind în 1462 tratatul moldo-polon în care se prevede recucerirea cetății înstrăinate⁴. Avînd asigurat sprijinul Poloniei, Ștefan cucerește Chilia, dezlănțuind însă prin acest fapt mînia lui Matei Corvin, a turcilor și, prin legăturile lor cu turcii, a tătarilor. Acest lucru reiese limpede din tratatul încheiat de Ștefan cel Mare cu Cazimir la 28 iulie 1468, prin care regele polon își asumă obligația de a-l apăra de turci, de tătari și de unguri, prin soli, cu armele și cu oștile sale⁵.

Tratatul acesta, ca de altfel și protestul prelaților și nobililor poloni împotriva expediției și devastărilor organizate de Matei Corvin în Moldova⁶ în anul precedent și încheiate prin înfrîngerea de la Baia, ne relevă relațiile încordate la care ajunsese Moldova cu Ungaria și Turcia, iar pe de altă parte relațiile de o foarte strînsă colaborare cu Polonia⁷.

Situația externă amintită, și criza politică prin care trecea Moldova datorită opoziției marii boierimi l-au obligat pe Ștefan cel Mare să admită formele de întărire a vasalității, care deosebesc acest tratat de toate celelalte încheiate de Ștefan cu Cazimir. În același timp însă, acesta este și primul tratat în care Ștefan își impune cu precizie punctul de vedere. El obține de la Cazimir promisiunea de a nu tolera pe nici un pretendent la tronul Moldovei, lucru deosebit de important în condițiile crizei politice ce se desvăluise în timpul campaniei lui Matei Corvin.

La începutul celui de-al 8-lea deceniu al secolului al XV-lea primejdia cea mai mare pentru Moldova și țările învecinate o reprezenta imperiul otoman, împotriva căruia se părea că se va ajunge la crearea unui front comun al țărilor creștine. Ștefan cel Mare depune o intensă activitate în această direcție

¹ *Ibidem*, II, p. 281.

² Vezi B. T. Cîmpina, *Dezvoltarea economiei feudale și începuturile luptei pentru centralizarea statului în a doua jumătate a sec. al XV-lea, în Moldova și Țara Românească*, București, 1950 (Extras din lucrările sesiunii generale științifice din 2—12 iunie, 1950, p. 629).

³ I. Bogdan, *op. cit.*, II, p. 297—299.

⁴ Vezi P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 105—106. I. Bogdan, *op. cit.*, p. 287.

⁵ I. Bogdan, *op. cit.*, II, p. 300—304.

⁶ Hurmuzaki, *op. cit.*, II, p. 188—189.

⁷ Ele sînt puternic reliefate de scrisoarea lui Ștefan către Cazimir după victoria de la Baia. Vezi P. P. Panaitescu, *Contribuții la istoria lui Ștefan cel Mare* (Analele Acad. Romîne. Memoriile Secției Istorice, Seria III, t. XV, p. 63—68).